

Voeding Slangen

Alle slangen zijn carnivoor ofwel vleesetend. De meeste soorten die in terraria worden gehouden, eten knaagdieren of vis. Er zijn echter ook soorten die amfibieën, insecten, eieren of zelfs andere reptielen op het menu hebben staan.

De in gevangenschap gekweekte exemplaren raken meestal gewend aan dode prooidieren. Veel dierspecialisten verkopen diepvriesmuizen en ratten in verschillende grootten. Die moeten vanzelfsprekend ontdood worden aangeboden. Dit kan door ze in heet water te leggen, de geur blijft echter beter behouden door ze langzaam op een warm plekje te laten ontdooien.

Levende prooidieren zijn bij veel dieren favoriet, maar er kleeft ook een groot nadeel aan. Het is belangrijk om te weten dat een knaagdier is staat is om zijn 'vijand' (ernstig) te verwonden. Houd daarom altijd een oogje in het zeil tijdens het voeren. Heeft de slang geen trek, haal dan het prooidier uit het terrarium. Laat nooit lange tijd levende prooidieren in het terrarium zitten, er bestaat een kans dat ze aan de slapende slang gaan knagen en kunnen zo (ernstige) wonden veroorzaken. Zeker bij een iets gevarieerd aanbod van prooidieren is het geen noodzaak om slangen aanvullende vitamines en mineralen toe te dienen.

Visetende slangen kunnen worden gevoerd met bijvoorbeeld goudvissen, die zijn bij elke dierenwinkel en tuincentra te koop. Ook kan diepvriesvis worden geven, dan kan er een gebrek aan vitamine B1 ontstaan. Slangen verliezen dan de controle over hun lichaam en uiteindelijk zullen ze eraan overlijden. Voeg daarom aan diepvriesvis, die natuurlijk ook ontdood gevoerd moeten worden, regelmatig een vitaminepreparaat toe.

Slangen eten naar verhouding erg grote prooidieren. Maar geef de dieren niet te groot voedsel, het mag niet veel dikker zijn dan het dikste deel van de slang. Omdat de prooidieren verhoudingsgewijs erg groot zijn hoeft een slang niet vaak te eten. Grote wurgslangen zoals boa's en pythons eten een relatief grote prooi meestal maar één keer per maand. Andere slangen hebben genoeg aan één maaltijd per week. Jonge dieren kunnen twee keer per week worden gevoerd. Twee keer per week voeren is ook verstandig voor visetende slangen, aangezien vis sneller verteert. De hoeveelheid is afhankelijk van de grootte van het prooidier en natuurlijk van de slang zelf. Vrouwtjes hebben tijdens de paartijd en na het afzetten van de eieren of baren van de jongen, meer behoefte aan voedsel om op krachten te komen.

Mannetjes geven tijdens de paartijd echter helemaal niets om voedsel. Ook slangen die bijna gaan vervellen, weigeren meestal het voedsel.

Voeding hagedissen

De meeste hagedissen zijn carnivoor ofwel vleesetend, eten levende prooidieren en zijn niet erg kieskeurig. Ze pakken alles wat beweegt, niet afstotend of gevaarlijk lijkt, er eetbaar uitziet en in hun bek past. De meeste soorten eten voornamelijk insecten, slakken en andere kleine ongewervelden. Grotere soorten eten ook wel eieren van verschillende dieren of gewervelden zoals knaagdieren, vogels of andere reptielen.

Enkele soorten hagedissen houden er een bijzonder menu op na. Er zijn hagedissen die zich uitsluitend voeden met mieren of termieten, varanen zijn uitgesproken vleeseters die zelfs dode dieren verorberen (aaseter).

Het menu van een jonge groene leguaan bestaat voornamelijk uit insecten. Naarmate ze ouder worden krijgen ze steeds meer een vegetarisch dieet, eenmaal volwassen bestaat het rantsoen van groene leguanen bijna uitsluitend uit plantendelen.

Maar ook tal van andere dieren houden ervan waaronder een aantal skink soorten. Hun groenten- en fruitmix zal variëren van seizoen tot seizoen naargelang wat verkrijgbaar is. In deze mix vinden we spinazie, witte kool, peterselie, broccoli, paardenbloemen, veldsla, andijvie, witlof, wortelen, erwten, bonen, tomaten, wilde vogelzaden, appel, peer, perziken, banaan, druiven, meloenen, aardbeien. Met fruit dient men voorzichtig te zijn want sommige pitten zijn licht giftig en kunnen tot ongesteldheid leiden. Hoe gevarieerder de mix hoe evenwichtiger de voeding is. Het voer moet steeds zorgvuldig gewassen versneden en gemengd worden. De voeding mag nooit te lang in het terrarium staan omdat de kwaliteit snel bederft. De tanden dienen voornamelijk om de prooi vast te houden; hagedissen maken vaak wel een soort kauwbeweging maar dit dient om de prooi te doden of enigszins te verkleinen zodat uitsteeksels als poten en vleugels worden verloren. Ze slikken de prooi echter in één keer door.

Om hagedissen van alle nodige voedingsstoffen te voorzien wordt aan hun voedsel vaak voedingssupplementen toegevoegd. Indien de dieren geen UVB ontvangen doormiddel van de lichtbron, moet hun voedsel verrijkt worden met calcium, fosfor en vitamine D3 supplementen. Het toedienen van supplementen is bij een gevarieerd voedsel aanbod niet altijd noodzaak, maar verzekeren dat de dieren in conditie blijven en om bepaald kwalen te voorkomen. Het beste kunt je hiervoor advies op maat vragen bij een specialist.

Deze daggekko (Phelsuma spp) jaagt op kleine insecten, maar is ook gek van zoetheit zoals fruit en honing.

Deze Anolis (Anolis carolinensis) is een spin te snel af geweest.

Voeding schildpadden

De schildpadden die in gevangenschap worden gehouden worden onderverdeeld in waterschildpadden en landschildpadden. Allereerst moet even vermeld worden dat deze dieren hun hele leven blijven groeien en is het een absolute fabel dat ze zich zouden aanpassen aan de grootte van het verblijf waarin ze worden gehouden.

De waterschildpadden eten eigenlijk alles wat vlees is. Kleine schildpadjes eten klein levend voer bestaande uit watervlooien, muggenlarven, regenwormpjes en alle andere kleine (water)insecten. Ook accepteren ze snel het droogvoer dat je in de dierenpeciaalzaak kunt kopen. Tijdens de groei naar volwassenheid schakelen ze steeds meer over naar alles wat ze maar bevalt. Hoofdzakelijk vlees, insecten en vis, maar ook groente en fruit. Dus genoeg mogelijkheden om een gevarieerd menu samen te stellen. Voer waterschildpadden per keer de hoeveelheid die ze binnen enkele minuten kunnen verorberen.

Landschildpadden zijn over het algemeen echte planteneters. Voer dus groente en fruit, maar ook wilde planten zoals klaver en paardenbloem kunnen op het menu worden gezet.

Belangrijk is om net als bij hagedissen een gevarieerd menu aan te bieden. Verder kunnen landschildpadden soms verleid worden met af en toe een gekookt ei, een regenworm, andere kleine insecten, gekookte aardappel en stukjes rauwe vis. Tegenwoordig is er ook speciaal kant-en-klaar voer voor landschildpadden in de handel. Ook voor het toedienen van extra supplementen, kan je het beste advies op maat vragen aan een specialist.

Kant-en-klaar voer is er zowel voor waterschildpadden als landschildpadden. Dit is erg handig maar moet als aanvullend voer worden beschouwd.

Voeding amfibieën

Alle volwassen amfibieën zijn carnivoor. Sommige amfibieënlarven eten wel plantaardig voedsel en zijn soms zelfs afhankelijk van algen. De kikkervisjes lijken veel op elkaar, maar er bestaat nogal wat variatie per soort in het dieet. Sommige kikkervisjes voeden zich uitsluitend met muggenlarven, terwijl andere zich bijvoorbeeld voeden met algen en weer anderen zelfs met soortgenoten. Er zijn ook kikkers die onbevuchte eieren bij hun jongen leggen, dat dient als voedsel. (vooral gifkikkers, *Dendrobatidae*-soorten doen dit). Jongen van salamanders zijn echter allemaal carnivoor.

Verschillende soorten volwassen amfibieën variëren echter enorm van vorm en formaat. Zo zijn de allerkleinsten enkele millimeters lang terwijl de grootste tot wel 35 centimeter groeien.

*Deze man heeft twee kikkers gevangen, in zijn linker hand één van de kleinste soorten kikkers en in zijn rechter hand een West-Afrikaanse goliath kikker (*Conraua goliath*), de grootste kikker soort ter wereld.*

Waar de Goliathkikker dieren eet ter grootte van een rat moeten de kleinste kikkertjes het met diertjes doen van maximaal een paar millimeter. Het is overigens niet per definitie, dat grote amfibieën ook groot voer eten. Eén van de grotere gifkikkers (*Dendrobates tinctorius*) geeft de voorkeur aan heel klein voer zoals fruitvliegen, terwijl de vrij kleine stierkikkers muizen eten die bijna net zo groot zijn als zij zelf. Kannibalisme komt bij volwassen dieren onderling niet veel voor, maar is bij sommige soorten niet uitgesloten. Eén ding is belangrijk te onthouden, dat voor alle amfibieën geldt: het voedsel moet bewegen (leven) anders wordt er niet gegeten. Ook voor het toedienen van extra supplementen aan amfibieën, is advies op maat van een specialist vereist.

Voeding vogelspinnen en schorpioenen

Spinnen en schorpioenen worden voornamelijk met insecten gevoerd. Bij het voeren van deze dieren moet op een aantal zaken worden gelet. Allereerst is het van belang dat de voederdieren geen bedreiging mogen zijn de spin of schorpioen. Het formaat van het voedsel moet passen bij dat van de lengte van het dier, een goede vuistregel is $\frac{1}{4}$ tot maximaal $\frac{1}{2}$ van de lichaamsgrootte van de spin of schorpioen. Laat prooidieren die niet worden gepakt niet in het terrarium zitten. Dit voorkomt dat ze in de bak hun thuis zoeken. Ook bestaat het gevaar bij sommige prooidieren dat, vooral tijdens het vervellen, de spin of eventuele eiercocon aangevreten wordt. Jonge spinnen en schorpioenen kunnen worden opgekweekt met fruitvliegjes, kleine krekels en vleesvliegjes.

Als de spin of schorpioen moeite heeft om snelle prooidieren te pakken te krijgen kunnen die een paar minuten in de koelkast worden afgekoeld voordat ze in het terrarium worden gezet. Soms worden insecten ook vanaf een pincet gepakt. Hoe vaak je moet voeren hangt net als bij andere terrariumdieren af van de leeftijd en de soort. Soorten uit het regenwoud hebben vaker en meer voer nodig dan die uit droge gebieden. De jongen worden om de dag gevoerd. Bij het opgroeien is twee keer per week voeren voldoende en volwassen dieren kunnen wekelijks gevoerd worden.

Twaalf regels voor het verantwoord voeren van terrariumdieren

- Voer in principe zoveel mogelijk vers voedsel.
- Voer zo gevarieerd mogelijk.
- Verrijk het voer eventueel met de benodigde supplementen (vitamine, mineralen, ect).
- Pluk geen planten en vang geen voedseldieren in bermen langs drukke wegen (i.v.m. gebruik van chemicaliën en verontreiniging).
- Voer aangekochte voedseldieren eerst een tijd zelf met hoogwaardig voer, alvorens ze te voeren.
- Bedenk van te voren of je voor genoeg gevarieerd en voldoende prooidieren kunt zorgen. (15 insecten en een nestmuisje is voor een volwassen baardagaam per keer geen probleem).
- Reptielen en amfibieën kunnen ook overvoerd raken, zeker met eenzijdig vet voedsel zoals krekels en meelwormen.
- De meeste hagedissen en amfibieën worden in de regel drie tot vier keer per week gevoerd. Jonge dieren mogen dagelijks worden gevoerd. Slangen en geleedpotigen worden vaak eens per 1 á 4 weken gevoerd.
- Houdt rekening met een eventuele voedselhiërarchie in het terrarium. Soms krijgen de grotere dieren veel en de kleinere weinig tot niets. Besteed hier indien nodig extra aandacht aan zodat alle dieren voldoende voedsel krijgen.

- Laat niet onnodig levende prooidieren achter in het terrarium. Sommigen kunnen namelijk aan de reptielen of amfibieën gaan knagen.
- Voer op het juiste tijdstip. (dag en nacht actieve dieren).
- Voer jonge dieren voedsel dat niet breder is dan de helft van hun bek.

Watervoorziening

Niet alleen voedsel, maar ook de watervoorziening is erg belangrijk voor de gezondheid van de dieren. De aanwezigheid van de watervoorziening kan zeer variërend zijn, afhankelijk van de te houden soort(en). Meestal worden drinkschalen gebruikt die in elke kleur en vorm verkrijgbaar zijn. Voor sommige dieren is het van belang dat ze zich helemaal kunnen baden en terugtrekken in het water, zorg dan dat de wanden ruw zijn en misschien zelfs over trappen beschikt zodat de dieren gemakkelijk in en uit het water kunnen kruipen. Vooral bij deze dieren moet het water dagelijks worden verversd omdat zij vaak ook ontlasten in het water. Soms wordt ook met druppelsystemen, watervallen of verneveling gewerkt omdat sommige dieren (in het bijzonder kameleons) graag druppels drinken die op deze manieren van watervoorziening achterblijven op het decor van het terrarium. Voor insecten en geleedpotigen is een speciale gel ontwikkeld waaruit deze dieren vocht kunnen opnemen en zo niet kunnen verdrinken.